

Sadržaj

I. PREDMET IZUČAVANJA	1
1. Mnogočestični sustavi	3
1.1. Atomi	3
1.2. Izotopi	5
1.3. Molekule	6
1.4. Agregatna stanja	8
2. Opis mnogočestičnih sustava	10
2.1. Dinamička metoda	10
2.2. Statistička metoda	11
2.3. Termodinamička metoda	11
II. MATEMATIČKI PODSJETNIK	13
3. Osnovni pojmovi teorije vjerojatnosti	15
3.1. Nasumični događaji	15
3.2. Nasumične veličine	15
3.3. Vjerojatnost	15
3.4. Definicija vjerojatnosti preko frekvencije događanja	16
3.5. Gustoća vjerojatnosti	16
3.6. Vjerojatnost međusobno isključivih događaja	17
3.7. Vjerojatnost pojave dvaju nezavisnih događaja	17
3.8. Normiranje vjerojatnosti	17
3.9. Očekivana vrijednost nasumične veličine	18
3.10. Očekivana vrijednost umnoška nezavisnih veličina	18

---

4. Funkcija dviju varijabla **19**

4.1.	Totalni diferencijal	19
4.2.	Razvoj funkcije dviju varijabla u Taylorov red	20
4.3.	Ekstremi	21
4.4.	Prijelaz na nove varijable. Jakobijan	25

III. KINETIČKA TEORIJA PLINOVA **27**

---

5. Osnovne makroskopske veličine **29**

5.1.	Model idealnog plina	29
5.2.	Tlak i kinetička teorija idealnih plinova	29
5.3.	Stupanj zagrijanosti tijela	33
5.4.	Termička relaksacija plinova pri difuziji	33
5.5.	Definicija temperature u kinetičkoj teoriji materije	38
5.6.	Klasična mehanika, kvantna mehanika i temperatura	39
5.7.	Jednadžba stanja	42
5.8.	Mjerenje makroskopskih veličina	44
5.8.1.	Obujam	44
5.8.2.	Tlak	44
5.8.3.	Temperatura	45

---

6. Boltzmannova i Maxwellova razdioba **47**

6.1.	Idealan plin u vanjskom polju	47
6.2.	Eksperimentalna provjera Boltzmannove razdiobe	49
6.3.	Maxwellova razdioba	49
6.4.	Eksperimentalna provjera Maxwellove razdiobe	53
6.5.	Stabilnost atmosfere	53

IV. TERMODINAMIKA **55**

---

7. Prvi zakon termodinamike **57**

7.1.	Termodinamičko stanje sustava i prijelazi	57
7.2.	Unutarnja energija	58
7.3.	Rad	59
7.4.	Toplina	61
7.5.	Prvi zakon termodinamike	61

8. Toplinski kapacitet	63
8.1. Toplinski kapacitet pri stalnom obujmu i tlaku	63
8.2. Veza između toplinskih kapaciteta	64
8.3. Toplinski kapacitet idealnog plina	64
8.4. Toplinski kapacitet čvrstih tijela	65
8.5. Toplinski kapacitet plina i eksperiment	66
9. Adijabatski i politropski proces	69
9.1. Adijabatski proces	69
9.2. Rad idealnog plina pri adijabatskom procesu	71
9.3. Politropski proces	71
10. Drugi zakon termodinamike	72
10.1. Nepovratnost toplinskih procesa	72
10.2. Korisnost kružnog procesa	73
10.3. Drugi zakon termodinamike	75
10.4. Ekvivalencija Kelvinove i Clausiusove formulacije	76
10.5. Carnotov kružni proces	78
10.6. Carnotovi teoremi	79
10.7. Najveća korisnost i najveća snaga	81
10.8. Stirlingov motor	83
10.9. Hladnjak	85
10.10. Apsolutna temperaturna skala	86
11. Entropija	89
11.1. Clausiusova relacija	89
11.2. Entropija	91
11.3. Kružni proces u T, S dijagramu	94
11.4. Rad i entropija	96
12. Statistička interpretacija entropije	98
12.1. Priroda nepovratnosti	98
12.2. Boltzmannova definicija entropije	99
12.3. Entropija i poznavanja stanja čestice plina	102
12.4. Gibbsova definicija entropije	103
12.5. Načelo najveće informacijske entropije	104
12.5.1. Informacijska entropija	104
12.5.2. Prijenos poruke i informacijska entropija	105

12.5.3.	Kvantna kriptografija	106
12.5.4.	Jaynesovo načelo najveće informacijske entropije . .	106
12.6.	Gibbsova razdioba	108

13. Treći zakon termodinamike **110**

13.1.	Nernstov teorem	110
13.2.	Nemogućnost postizanja apsolutne nule	111
13.3.	Entropija idealnog plina	112
13.3.1.	Sackur-Tetrodeova formula	112
13.3.2.	Eksperimentalna provjera Sackur-Tetrodeove formule	114
13.3.3.	Sackur-Tetrodeova formula i kvantna mehanika . . .	116
13.4.	Nulti zakon termodinamike	117

14. Termodinamički potencijali **118**

14.1.	Legendreova transformacija	118
14.2.	Unutarnja energija	119
14.3.	Helmholtzova slobodna energija	119
14.4.	Entalpija	120
14.5.	Gibbsova slobodna energija	120
14.6.	Termodinamički mnemotehnički dijagram	120
14.7.	Treba li nam toliko termodinamičkih relacija?	121
14.8.	Stabilnost termodinamičkih sustava	123
14.9.	Načelo Le Chateliera (Le Chatelier-Brauna)	126

V. TERMODINAMIKA REALNIH PLINOVA I KAPLJEVINA **127**

15. Realni plinovi **129**

15.1.	Van der Waalsova jednadžba	129
15.2.	Zakon odgovarajućih stanja	133

16. Fazni prijelazi **135**

16.1.	Faze materije	135
16.2.	Fazni dijagram	137
16.3.	Pravilo poluge	138
16.4.	Clausius-Clapeyronova jednadžba	140
16.5.	Isparavanje	141
16.6.	Ključanje	142

16.7.	Kritična točka	143
16.8.	Trojna točka	146
16.9.	Kristalne modifikacije	147
16.10.	Podjela faznih prijelaza	149
17.	Joule-Thomsonov efekt	150
17.1.	Fizički sadržaj Joule-Thomsonova efekta	150
17.2.	Temperatura inverzije	150
17.3.	Temperatura inverzije van der Waalsova plina	152
18.	Otopine	154
18.1.	Općenito o otopinama	154
18.2.	Smjese kapljevine	155
18.3.	Osmotski tlak	156
18.4.	Raoultov zakon	158
18.5.	Kemijski potencijal	161
18.6.	Pravilo faza	162
19.	Sustavi s promjenjivim brojem čestica	164
19.1.	Gibbsova razdioba za sustave s promjenjivim brojem čestica	164
19.2.	Kvantnomehanički sustavi	166
19.2.1.	Zaposjednutost	166
19.2.2.	Spin, bozoni i fermioni	166
19.2.3.	Bose-Einsteinova razdioba	166
19.2.4.	Fermi-Diracova razdioba	167
20.	Kemijske reakcije	168
20.1.	Toplina reakcija	168
20.2.	Kemijska ravnoteža	168
20.3.	Zakon o djelovanju masa	169
20.4.	Načelo mikroskopske povratnosti	171
20.5.	Ovisnost kinetičkih konstanta o temperaturi	172
20.6.	Elektroliti	173
21.	Površinske pojave	175
21.1.	Površinska napetost	175
21.2.	Kut močenja	177
21.3.	Površinski tlak	178
21.4.	Tlak pare nad zakrivljenom razdvojnomo plohom	180

---

22. Priroda metastabilnih stanja **182**

22.1. Pothlađena para	182
22.2. Pregrijana kapljevina	183
22.3. Pothlađena kapljevina	183
22.4. Kapljevina pod vlakom. Negativni tlak.	184

VI. PRIJENOSNE POJAVE **185**

---

23. Ravnotežna stanja i prijenosne pojave **187**

23.1. Srednji slobodni put	188
--------------------------------------	-----

---

24. Difuzija **190**

24.1. Difuzijska konstanta	190
24.2. Vrijeme relaksacije	191
24.3. Difuzijska konstanta plinova	191

---

25. Toplinska vodljivost **194**

25.1. Jednadžba toplinske vodljivosti	194
25.2. Toplinski otpor	195
25.3. Koeficijent toplinske vodljivosti plinova	196
25.4. Pokretljivost	197
25.5. Termička difuzija	199

---

26. Viskoznost **202**

26.1. Tenzor naprezanja	202
26.2. Koeficijent viskoznosti	203
26.3. Koeficijent viskoznosti plinova	204
26.4. Poiseuilleova formula	206

Literatura **209**

Kazalo **211**
